

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

ציוויליזציות ותרבויות באיראן ובמרכז אסיה הקדם אסלאמית -
38257

תאריך עדכון אחרון 12-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי האסלאם והמזרח התיכון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' מיכאל שנקר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: michael.shenkar@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:
פרופ מיכאל שנקר

תאור כללי של הקורס:
נציג מבט כללי על התפתחות הציביליזציות של איראן ומרכז אסיה מהופעתם של העמים האיראניים על במת ההיסטוריה ועד לכיבוש המוסלמי. נדון בסוגיות נבחרות בהיסטוריה, דת ואמנות של העולם האיראני הקדם-אסלאמי ובמקומו המרכזי של המרחב האיראני כגשר בין תרבויות וציביליזציות באירואסיה.

מטרות הקורס:
- סקירה רחבה של תרבויות, תהליכים היסטוריים ומושגי יסוד של איראן ומרכז אסיה בתקופה הקדם אסלאמית.

תוצרי למידה
בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:
- הכרות בסיסית עם תהליכים ומאורעות מרכזיים בהיסטוריה של העולם האיראני בתקופה הקדם אסלאמית.

דרישות נוכחות (%) :
80%

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית המשלבת דיון בחומר הקריאה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
1. מהו "העולם האיראני"?

2. התרבויות האוטוכטוניות של מזרח איראן.

3. התרבויות האוטוכטוניות של הרמה האיראנית.

4. מוצאם והתפשטותם של דוברי השפות האיראניות.

5. עלייתם של המדים. האימפריה האיראנית הראשונה?

6. על מה דיבר זרתושטרא: הדת הזורואסטרית.

7. איראן כובשת את העולם: השושלת הטאיספידית.

8. דריווש "הגדול" או דריווש "השקרן"? עלייתם של האחמנית.

-
9. "העולם האחמיני": האימפריה האחמנית בשיאה.
 10. האחמינים האחרונים.
 11. העולם האיראני הנוודי: הסקיתים והסקה.
 12. ההלניזם באיראן: הכיבוש המקדוני והממלכה הסלאוקית.
 13. רחוק יותר מאלכסנדר: היוונים בבאקטריה והודו.
 14. הנוודים באים. יואז'י וסקה על חורבותיה של באקטריה הלניסטית.
 15. הפרתים: "התחייה האיראנית" במערב?
 16. האימפריה הפרתית.
 17. הקושאנים: "התחייה האיראנית" במזרח?
 18. האימפריה הקושאנית במזרח איראן והודו.
 19. שובם של הפרסים: עלייתם של הסאסאנים.
 20. האימפריה הסאסאנית הקדומה: חברה, דת ואומנות.
 21. האימפריה הסאסאנית המאוחרת.
 22. באקטריה בין הקושאנים לכיבוש הערבי.
 23. ח'ווארזם.
 24. עלייתה ונפילתה של התרבות הסוגדית.
 25. הכיבוש הערבי של העולם האיראני.
 26. סיכום: העולם האיראני הקדם-אסלאמי בהיסטוריה העולמית.

חומר חובה לקריאה:

1.
Frye, R.N. (1963), The Heritage of Persia, New York, Part One.
- Frye, R.N. (1984), The History of Ancient Iran, München, pp. 6-21.*

2.

-
- Lamberg-Karlovsky, C.C. (2013), *"The Oxus Civilization"*, CuPAUAM 39, pp. 21-63.
- Frachetti, M.D. and Rouse, L.M. (2012), *"Central Asia, the Steppe and the Near East, 2500-1500 BC"*, in D. Potts, (ed.), *Companion to the Archaeology of the Near East*, pp. 687-705.
- 3.
- Frye, R.N. (1984), *The History of Ancient Iran*, München, pp. 46-54.
- Potts, D. T. (2012), *"The Elamites"*, in Daryaei, T. (ed.), *The Oxford Handbook of Iranian History*, Oxford, pp. 37-56.
- Henkelman, W.F.M. (2008), *The Other Gods who are: Studies in Elamite-Iranian Acculturation Based on the Persepolis Fortification Texts*, Leiden, pp. 2-8, 41-49.
- 4.
- Anthony, D.W. (2007), *The Horse, The Wheel and Language: How Bronze-Age Riders from Eurasian Steppe Shaped the Modern World*, Princeton – Oxford, pp. 3-21, 458-467.
- Witzel, M. (2013), *"Iranian Migration"*, in Potts, D. (ed.), *The Oxford Handbook of Ancient Iran*, Oxford, pp. 423-442.
- 5.
- Liverani, M. (2003), *"The Rise and Fall of Media"*, in Lanfranchi, G.B., Roaf, M. and Rollinger, R. (eds.), *Continuity of Empire (?)*. Assyria, Media, Persia, Padova, 1-12.
- Radner, K. (2013), *"Assyria and the Medes"*, in Potts, D. (ed.), *The Oxford Handbook of Ancient Iran*, Oxford, pp. 442-457.
- 6.
- Shaked, S. (2005), *"Zoroastrian Origins: Indian and Iranian Connections"*, in Arnason, J.P., Eisenstadt, S.N., and Wittrock, B. (eds.), *Axial Civilizations and World History*, Leiden, pp. 183-201.
- Boyce, M. (1979), *Zoroastrians. Their Religious Beliefs and Practices*, London, Chapter 2.
- 10-7
- Waters, M. (2014), *Ancient Persia A Concise History of the Achaemenid Empire, 550-330 BCE*, Cambridge, pp. 35-54.
- Kuhrt, A. (2001), *"The Achaemenid Persian Empire (c. 550-c. 330 BCE): Continuities, Adaptations, Transformations"*, in Alcock, S. et al., *Empires: Perspectives from Archaeology and History*, Cambridge, 93-125.

Briant, P. (2002), *From Cyrus to Alexander: A History of the Persian Empire*, Winona Lake, pp. 873-877.

11.

Parzinger, H. (2008), "The Scythians: Nomadic Horsemen of the Eurasian Steppe", *Preservation of the Frozen Tombs in the Mountains of Altai*, pp. 19-25.

Melyukova, A.I. (1994), "The Scythians and Sarmatians", in Sinor, D. (ed.), *The Cambridge History of Early Inner Asia*, Cambridge, pp. 97-118.

12.

Kosmin, P. (2013), "Alexander the Great and the Seleucids in Iran", in Potts, D. (ed.), *The Oxford Handbook of Ancient Iran*, Oxford, pp. 671-690.

Olbrycht, M.J. (2013), "Iranians in the Diadochi Period", in Alonso Troncoso, V. and Anson, V.M. (eds.), *After Alexander. The Time of the Diadochi (323-281 BC)*, Oxford, pp. 159-182.

Wiesehöfer, J. (2013), "Fratarakā and the Seleucids", in Potts, D. (ed.), *The Oxford Handbook of Ancient Iran*, Oxford, pp. 718-728.

13.

Bernard, P. (1994), "The Greek States in Central Asia", in Harmatta, J. (ed.), *History of Civilizations of Central Asia*, vol. II, Paris, pp. 99-131.

Mairs, R. (2014), *The Hellenistic Far East. Archaeology, Language, and Identity in Greek Central Asia*, Oakland, Introduction.

14.

Mairs, R. (2014), *The Hellenistic Far East. Archaeology, Language, and Identity in Greek Central Asia*, Oakland, pp. 146-176.

16-15

Koshelenko, G.A. and Pilipko, V.N. (1994), "Parthia" in Harmatta, J. (ed.), *History of Civilizations of Central Asia*, vol. II, Paris, pp. 131-151.

Wiesehöfer, J. (2001), *Ancient Persia, 550 BC to 650 AD*, London - New York, pp. 130-145.

Hauser, S.R. (2014), "The Arsacids (Parthians)", in Potts, D. (ed.), *The Oxford Handbook of Ancient Iran*, Oxford, pp. 728-751.

Invernizzi, A. (2007), "The Culture of Parthian Nisa between Steppe and Empire", in Cribb, J. and Herrmann, G. (eds.), *After Alexander: Central Asia before Islam*, Oxford, pp. 163-177.

18-17

Frye, R.N. (1984), *The History of Ancient Iran*, München, pp. 250-271.

Bivar, A.D.H. (2009), "Kushan Dynasty i. Dynastic History", *Encyclopædia Iranica* Online Edition, July 15, 2009, available at <http://www.iranicaonline.org/articles/kushan-dynasty-i-history>

21-19

Wiesehöfer, J. (2001), *Ancient Persia, 550 BC to 650 AD*, London - New York, pp. 151-182.

Daryaee, T. (2012), "The Sasanian Empire (224-651 CE)", in Daryaee, T. (ed.), *Oxford Handbook of Iranian History*, Oxford, pp. 187-207.

Wiesehöfer, J. (2010), "The Late Sasanian Near East", in Robinson, C.F. (ed.), *The New Cambridge History of Islam, Vol. 1: The Formation of the Islamic World Sixth to Eleventh Centuries*, Cambridge, pp. 107-133.

22.

Grenet, F. (2002), "Regional Interaction in Central Asia and Northwest India in the Kidarite and Hephthalite periods", in Sims-Williams, N. (ed.), *Indo-Iranian Languages and People*, (PBA 116), pp. 203-224.

Sims-Williams, N. (2002), "Ancient Afghanistan and Its Invaders: Linguistic Evidence -From the Bactrian Documents and Inscriptions", in Sims-Williams, N. (ed.), *Indo Iranian Languages and People*, (PBA 116), pp. 225-243.

23.

Nerazik, E.E. and Bulgakov, P.G. (1996), "Khwarizm", in *History of Civilizations of Central Asia*, vol. III, Paris, pp. 207-233.

Kidd, F., Negus Cleary, M. and Baker Brite, E. (2012), "Public Vs Private: Perspectives on the Communication of Power in Ancient Chorasmia", in Hartley, Ch. W., Yazıcıoğlu, G.B. and Smith, A.T. (eds.), *The Archaeology of Power and Politics in Central Asia: Regimes and Revolutions*, Cambridge, pp. 91-121.

24.

Marshak, B.I. and Negmatov, N.N. (1996), "Sogdiana", in Litvinsky, B.A. (ed.), *History of Civilizations of Central Asia*, vol. 3, Paris, 233-281.

Hansen, V. (2012), *The Silk Road. A New History*, Oxford, pp. 113-141.

25.

Morony, M.G. (2013), "The Islamic Conquest of Sasanian Iran", in Potts, D. (ed.), *The Oxford Handbook of Ancient Iran*, Oxford, pp. 975-987.

1.
Frye, R.N. (1996), *The Heritage of Central Asia*, Princeton, Chapters 1 and 2.
3.
Zadok, R. (2013), "Linguistic Groups in Iran", in Potts, D. (ed.), *The Oxford Handbook of Ancient Iran*, Oxford, pp. 407-423.
- Potts, D. (2004), *The Archaeology of Elam. Formation and Transformation of the Ancient Iranian State*, Cambridge, Chapters 1 and 9.
4.
Lamberg-Karlovsky, C.C. (2005), "Archaeology and Language: The Case of the Bronze Age Indo-Iranians", in Bryant, E.F. and Patton, L.L. (eds.), *The Indo-Aryan Controversy: Evidence and Inference in Indian History*, London - New York, pp. 142-179.
5.
Dandamayev, M. and Medvedskaya, I. (2006), "Media", *Encyclopædia Iranica Online Edition*, August 15, 2006, available at <http://www.iranicaonline.org/articles/media>
6.
Skjærvø, P.O. (2011), "Zoroastrian Dualism", in Lange, A. (ed.) et al. *Light Against Darkness: Dualism in Ancient Mediterranean Religion and the Contemporary World*, Göttingen, pp. 55-76.
- 10-7
Henkelman, W. (2011), "Cyrus the Persian and Darius the Elamite: a Case of Mistaken Identity", in Rollinger, R., Truschnegg, B. and Bichler, R. (eds.), *Herodot und das Persische Weltreich*, Weisbaden, pp. 577-635.
- Van der Spek, R.J. (2014), "Cyrus the Great, Exiles and Foreign Gods A Comparison of Assyrian and Persian Policies on Subject Nations", in Henkelman, W. et al. (eds.), *Extraction and Control: Studies in Honor of Matthew W. Stolper*, Chicago, pp. 233-265.
12.
Olbrycht, M.J. (2010), "Macedonia and Persia", in Roisman, J. and Worthington, I. (eds.), *A Companion to Ancient Macedonia*, Blackwell Publishing, pp. 342-371.
13.
Martinez-Sève, L. (2014), "The Spatial Organization of Ai Khanoum, a Greek City in Afghanistan", *American Journal of Archaeology* 118.2, pp. 267-283.
14.
Rapin, C. (2007), "Nomads and the Shaping of Central Asia: from the Early Iron Age

to the Kushan period", in Cribb, J. and Herrmann, G. (eds.), *After Alexander: Central Asia before Islam*, Oxford, pp. 29-72.

16-15

Frye, R.N. (1984), *The History of Ancient Iran*, München, pp. 191-249.

18-17

Frye, R.N. (1996), *The Heritage of Central Asia*, Princeton, Chapter 9.

21-19

Shahbazi, A.Sh. (2005), "Sassanian Dynasty", *Encyclopædia Iranica Online Edition*, July 20, 2005, available at <http://www.iranicaonline.org/articles/sasanian-dynasty>

22.

Sims-Williams, N. (1997), *New Light on Ancient Afghanistan: the Decipherment of Bactrian*, London.

24.

de La Vaissière, É. (2011), "Sogdiana iii. History and Archaeology", *Encyclopædia Iranica Online Edition*, March 4, 2011, available at <http://www.iranicaonline.org/articles/sogdiana-iii-history-and-archeology>

מרכיבי הציון הסופי :

מבחן בית % 60

השתתפות פעילה / עבודת צוות % 10

מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות

% 10

מבחני אמצע % 20

מידע נוסף / הערות:

בוחן טופונימים ובוחן מונחים 30%

בחינה סופית 60%

השתתפות 10%